

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Навчально-науковий інститут права
Кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права

До захисту в ЕК допустити.

Завідувач кафедри інтелектуальної
власності та інформаційного права д.ю.н.,
проф. А.О. Кодинець

.....
«   »..... 2022 року

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВОЛОДІЛЬЦЯМИ СВОЇХ МАЙНОВИХ
СУМІЖНИХ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ВИКОРИСТАНІ В
АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ТВОРІ**

Петренко Катерини Олексіївни

студентки 2 року навчання ОР «Магістр»,
денної форми навчання,

групи «Правова охорона й захист прав
інтелектуальної власності»

Спеціальність: 081 «Право»

ОНП «Інтелектуальна власність»

Науковий керівник:

Майданик Любов Романівна,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри інтелектуальної власності

.....

Рецензент:

Комзюк Леонід Трохимович,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри інтелектуальної власності

.....

АНОТАЦІЯ

Петренко К.О. Здійснення майнових суміжних прав правоволодільцями на об'єкти, що містяться в аудіовізуальному творі. Магістерська робота. Кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Робота присвячена комплексному дослідженню здійснення майнових суміжних прав правоволодільцями на об'єкти, що містяться в аудіовізуальному творі. Таке здійснення розглянуто відносно об'єктів суміжних прав, що можуть міститися у складі аудіовізуального твору, та відносно підстав, на основі яких відбувається таке здійснення. Також проаналізовано перспективи розвитку законодавства у цьому напрямку на основі положень Пекінського договору ВОІВ з аудіовізуальних виконань.

ABSTRACT

Petrenko K.O. Exercise of related property rights by right holders to objects contained in an audiovisual work. Master thesis. Department of Intellectual Property and Information Law of the Educational and Scientific Institute of Law of the Taras Shevchenko National University of Kyiv.

The work is devoted to a comprehensive study of the exercise of related property rights by rights holders to objects contained in an audiovisual work. Such an exercise is considered in relation to the objects of related rights that may be contained in the audiovisual work and in relation to the grounds on which such an exercise takes place. Prospects for the development of legislation in this direction based on the provisions of the WIPO Beijing Agreement on Audiovisual Performances were also analyzed.

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. Об'єкти суміжних прав, що можуть міститися в аудіовізуальному творі, та особливості здійснення майнових суміжних прав на них.....	7
1.1. Об'єкти суміжних прав, що можуть міститися в аудіовізуальному творі.....	7
1.2. Здійснення майнових суміжних прав правоволодільцями на виконання як об'єкт у складі аудіовізуального твору.....	9
1.3. Здійснення майнових суміжних прав правоволодільцями на фонограму як об'єкт у складі аудіовізуального твору.....	17
1.4. Проблематика здійснення майнових суміжних прав правоволодільцями на відеограму як об'єкт у складі аудіовізуального твору.....	23
РОЗДІЛ II. Підстави здійснення майнових суміжних прав на об'єкти, що містяться в аудіовізуальному творі, та виплата винагороди.....	26
2.1. Здійснення майнових суміжних прав на об'єкти, що містяться в аудіовізуальному творі, та виплата винагороди на підставі закону.....	26
2.2. Здійснення майнових суміжних прав на об'єкти, що містяться в аудіовізуальному творі, та виплата винагороди на підставі договору.....	29
РОЗДІЛ III. Перспективи здійснення правоволодільцями майнових суміжних прав на об'єкти у складі аудіовізуального твору в контексті	35

положень	Пекінського	договору	
.....			
ВИСНОВКИ			40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ			44

Перелік умовних позначень

<i>Закон України «Про авторське право і суміжні права»</i>	Закон України № 3792-ХІІ від 23.12.1993.
<i>Закону України «Про телебачення і радіомовлення»</i>	Закон України № 3759-ХІІ від 21.12.1993.
<i>Римська конвенція</i>	Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення
<i>ВОІВ</i>	Всесвітня організація інтелектуальної власності

ВСТУП

У 2018 році на премію «Оскар» 2018 року було представлено одразу 3 стрічки українського кіновиробництва. Навіть беручи до уваги той факт, що дві з них були створені у рамках співпраці з іншими країнами, а Україна представила лише третю, одну, суспільний інтерес до цієї сфери явно зростає, а державні «поштовхи» у вигляді квотування російського телеконтенту та збільшення коштів на розвиток кіномистецтва уже дають свої плоди.

Кінофільм є, безумовно, категорією вужчою за аудіовізуальний твір, однак складно заперечувати, що це також найяскравіший представник свого виду. Річні звіти Держкіно щодо кількості українських фільмів, що вийшли у прокат, що взяли участь у міжнародних кінофестивалях та отримували нагороди свідчать про те, що перспектива нашої національної «правди двадцять чотири кадри в секунду» націлена на розвиток, а не стагнацію, що неминуче вплине на креативну індустрію в цілому, у тому числі на створення якісно нового, творчого аудіовізуального контенту. У зв'язку із цим набувають все більшої актуальності, зокрема, й правові питання щодо суміжних прав на об'єкти, що містяться в аудіовізуальному творі.

Мета цієї роботи полягає у визначенні на основі норм міжнародного права, чинного законодавства України та доктринальних напрацювань об'єктів, що можуть міститися у складі аудіовізуального твору, форм і підстав здійснення майнових суміжних прав правоволодільцями на них та перспектив розвитку законодавства у цьому напрямку.

Задачами цієї роботи є:

- дослідити майнові суміжні права на об'єкти у складі аудіовізуального твору на предмет здійснення правоволодільцями;
- дослідити підстави здійснення майнових суміжних прав на об'єкти у складі аудіовізуального твору;
- надати пропозиції й рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства з приводу здійснення майнових суміжних прав на об'єкти у складі аудіовізуального твору;

- окреслити перспективи розвитку здійснення майнових суміжних прав на об'єкти у складі аудіовізуального твору в контексті положень Пекінського договору.

Об'єктом дослідження цієї роботи є суспільні відносини, що складаються з приводу суміжних прав.

Предметом дослідження цієї роботи є здійснення правоволодільцями майнових суміжних прав на об'єкти у складі аудіовізуального твору.

У рамках дослідження було застосовано, зокрема, діалектичний, гносеологічний, герменевтичний, логіко-семантичний, структурно-функціональний методи та метод категоріально-термінологічного аналізу.

У рамках роботи було досліджено положення міжнародно-правових договорів, положення законодавства України, а також праці вчених, зокрема, Вахонєвої Т.М., Штефан А.С., Яркіної Н. Є., Смирнова А.І., Єліферова О.Б., Рекун В.А., Ульянової Г.О., Нецької Л.С., Боржемської О.М., Вийванко О. та інших.

За результатами роботи, серед іншого,

- ☞ окреслено об'єкти суміжних прав у складі аудіовізуального твору;
- ☞ описано природу здійснення майнових суміжних прав на такі об'єкти у складі аудіовізуального твору правоволодільцями з різних підстав;
- ☞ надано пропозиції й рекомендації щодо вдосконалення положень законодавства України, зокрема, в частині визначення поняття відеограми;
- розглянуто перспективи розвитку національного законодавства в контексті положень Пекінського договору.

Висновки цієї роботи підлягають використанню як доктринальне узагальнення щодо досліджуваного предмету, а також як практичні пропозиції з удосконалення положень чинного законодавства України.

РОЗДІЛ І.

Об'єкти суміжних прав, що можуть міститися в аудіовізуальному творі, та особливості здійснення майнових суміжних прав на них

1.1. Об'єкти суміжних прав, що можуть міститися в аудіовізуальному творі

З правової точки зору, аудіовізуальний твір за своєю природою є складним та комплексним об'єктом права інтелектуальної власності та найчастіше не можливий без творчої праці різного роду та на багатьох етапах. Його можна віднести до складних творів, відповідно до ознак О. В. Жилінкової, а саме: це твір, що поєднує в собі твори різних галузей мистецтва; кожен з таких частин створювали з метою створення цілісного твору; жодна з таких частин не є головною відносно інших; та усі такі частини можуть мати самостійне значення та використовуватися поза межами такого твору [7].

Більшість дослідників погоджуються, що аудіовізуальному творові властиві ознаки, які характерні для всіх об'єктів авторського права, а саме: це результат творчої діяльності, що існує в об'єктивній формі.

Закон України «Про авторське право і суміжні права» у статті 1 визначає [3] аудіовізуальний твір як такий, що фіксується на певному матеріальному носії (кіноплівці, магнітній плівці чи магнітному диску, компакт-диску тощо) у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи аналогових або дискретних сигналів, які відображають (закодовують) рухомі зображення (із звуковим супроводом та без нього), і сприйняття якого є можливим винятково за допомогою того чи іншого виду екрана (кіноекрана, телевізійного екрана тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів. Видами аудіовізуального твору є кінофільми, телефільми, відеофільми, діафільми, слайдфільми, які можуть бути ігровими, анімаційними (мультиплікаційними), неігровими чи іншими.

Дещо інакше трактується це поняття у статті 1 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», яка визначає [4] його як частину

телерадіопроекти, що є об'єктом авторського права, має певну тривалість, авторську назву і власну концепцію, складається з епізодів або цілісних авторських творів, поєднаних між собою творчим задумом і зображувальними чи звуковими засобами та яка є результатом спільної діяльності авторів, виконавців та виробників. Твори-частини, що складають аудіовізуальний твір, є самостійними об'єктами права інтелектуальної власності.

Стаття 35 Закону України «Про авторське право і суміжні права визначає об'єктами суміжних прав, незалежно від призначення, змісту, оцінки, способу і форми вираження, такі об'єкти як:

- ☞ виконання літературних, драматичних, музичних, музично-драматичних, хореографічних, фольклорних та інших творів;
- ☞ фонограми, відеограми;
- ☞ передачі (програми) організацій мовлення.

Аудіовізуальний твір технічно складають такі компоненти як відео- та аудіоряд. Аудіовізуальний твір часто також включає виконання інших творів (акторського виконання ролі, що передбачена сценарієм; виконання музичного твору тощо). Музичні твори також часто супроводжують аудіовізуальний твір; не лише ті, що виконані в самому кадрі, а й у якості звукового супроводу до візуального відеоряду.

У той же час, власне сам відеозапис (відеограма) наразі сприймається як невіддільний компонент аудіовізуального твору (положення абзацу 12 статті 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права»), а тому не виділяється як самостійний об'єкт суміжних прав. Однак постає питання, яку правову оцінку надати використанню у складі аудіовізуального твору відеограми, що була створена для інших цілей, ніж такий твір. За аналогією з фонограмою, на нашу думку, у таких випадках відеограма буде окремим об'єктом суміжних прав у складі аудіовізуального твору.

Передачі (програми) організацій мовлення не визначаються ні Цивільним кодексом України [2], ані Законом України «Про авторське право і суміжні права» (останній закріплює поняття організації мовлення, якою є організація

ефірного мовлення чи організація кабельного мовлення), однак, на думку дослідників, ми можемо проводити аналогію між такими поняттями, як «*передача організації мовлення*» і «*програма організації мовлення*», з одного боку, і телерадіопередача та телерадіопрограма, з іншого боку. Такі об'єкти суміжних прав не можуть бути використані у складі аудіовізуального твору.

Таким чином, згідно з чинним законодавством України можемо виділити такі об'єкти суміжних прав у складі аудіовізуального твору:

☞ виконання літературних, драматичних, музичних, музично-драматичних, хореографічних, фольклорних та інших творів;

☞ фонограми (звукзаписи на відповідних носіях (магнітній стрічці чи магнітному диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків, крім звуків у формі запису, що входить до аудіовізуального твору).

1.2. Здійснення майнових суміжних прав правоволодільцями на виконання як об'єкт у складі аудіовізуального твору

«*Виконання*» в рамках права інтелектуальної власності є досить широкою категорією та включає доведення до широкої аудиторії деякого твору завдяки голосу, співу, жестам, рухам, міміці, показу, декламації тощо.

В.А. Реkun зазначає [9], що об'єктом охорони прав виконавців є особистий виступ виконавця як об'єкт нематеріального характеру, що, вочевидь, відрізняється від виконуваного твору та полягає в реалізації такого твору, включаючи всю сукупність його елементів; а також права на нього.

У міжнародних нормативних актах, насамперед у статті 7 Міжнародної конвенції про охорону прав виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення (відома як Римська конвенція) від 26 жовтня 1961 року [1], закріплюється право на охорону майнових прав виконавців, що включає правомочності запобігати:

☞ передачі в ефір і доведення до загального відома їх виконання, що здійснюється без їх згоди, за виключенням випадків, коли це виконання, яке

використовувалося при передачі в ефір або доведення до загального відома, само по собі вже було передане в ефір або здійснене за допомогою запису;

☞ запису без їх згоди їх незаписаного виконання;

☞ відтворенню без їх згоди запису їх виконання, якщо сам первісний запис був здійснений без їх згоди, а також якщо відтворення здійснюється з іншою метою, ніж та, на яку виконавці дали свою згоду тощо.

Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», виконавцям належать як особисті немайнові, так і майнові права.

У статті 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [3] закріплюються такий невичерпний перелік майнових прав виконавців:

а) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам публічне сповіщення своїх незафіксованих виконань (прямий ефір);

б) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам фіксацію у фонограмах чи відеограмах своїх раніше незафіксованих виконань;

в) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам відтворення (пряме і (або) опосередковане) своїх виконань, зафіксованих без їх згоди у фонограмі чи відеограмі, чи за їх згодою, але якщо відтворення здійснюється з іншою метою, ніж та, на яку вони дали свою згоду;

г) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі, шляхом першого продажу або іншої передачі права власності у разі, коли вони при першій фіксації виконання не дали дозволу виробнику фонограми (виробнику відеограми) на її подальше відтворення;

д) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам комерційний прокат, майновий найм своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі, якщо при фіксації не було їх згоди на комерційний прокат і майновий найм, навіть після розповсюдження виконань, здійсненого виробником фонограми (відеограми) або за його дозволом;

е) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмах чи відеограмах,

через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором, якщо при першій фіксації виконання не було їх згоди на такий вид розповсюдження.

Більшість авторів вказує на «залежність» суміжних прав виконавців від авторських прав. А.І. Смирнов зазначає [10], що це проявляється ще й у тім, що артист-виконавець реалізує приналежні йому права з дотриманням прав авторів твору. Однак, за допомогою своїх професійних навичок актори (виконавці) дозволяють суб'єктам авторського права на аудіовізуальний добуток створити задуманий ними самостійний об'єкт права (кінофільм).

Пропонуємо розглянути сутність майнових суміжних прав виконавців, що комплексно закріплені у невичерпних переліках, наведених у статті 453 Цивільного кодексу України та статті 39 Закону України «Про авторське право та суміжні права», на предмет їх здійснення у рамках аудіовізуального твору.

А. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам публічне сповіщення своїх незафіксованих виконань (прямий ефір).

Беручи до уваги думку О.Б. Єліферова [11] про те, що трансляція прямого ефіру не фіксується на матеріальному носії, не піддається монтажу, а тому не підпадає під поняття жодного об'єкта інтелектуальної власності, хоча може мати сценариста, режисера, художника та інших осіб, які віднесені законодавством до авторів, здійснення даного права не є можливим на виконання як об'єкт суміжних прав у складі аудіовізуального твору.

Б. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам фіксацію у фонограмах чи відеограмах своїх раніше незафіксованих виконань.

Оскільки право на фіксацію своїх раніше незафіксованих виконань є виключним майновим правом артиста-виконавця, то будь-які особи, які бажають його використати, зобов'язані з укласти договір артистом-виконавцем (або представником, уповноваженим на здійснення належних йому майнові права) щодо його використання. Однак є і певні особливості реалізації виконавцями своїх прав, закріплених законодавством. Так, згідно з положенням частини 3 статті 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права» у

разі якщо виконання використовується в аудіовізуальному творі, вважається, що виконавець передає організації, яка здійснює виробництво аудіовізуального твору, або продюсера аудіовізуального твору всі майнові права на виконання, якщо інше не передбачено договором. Окремі особливості реалізації майнових прав виконавцями також закріплені в частині 4 статті 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права», де вказано, що у разі, коли виконавець під час першої фіксації виконання безпосередньо дозволить виробнику фонограми чи виробнику відеограми її подальше відтворення, вважається, що виконавець передав виробнику фонограми чи виробнику відеограми виключне право на розповсюдження фонограм, відеограм і їх примірників способом першого продажу або іншої передачі у власність чи володіння, а також способом здавання у майновий найм, комерційний прокат та іншої передачі. У той же час, виконавець зберігає право на одержання справедливої винагороди за зазначені види використання свого виконання через організації колективного управління або іншим способом [15].

Водночас, коли йдеться про фіксацію виконання для подальшого його використання у аудіовізуальному творі (частина 3 статті 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права»), вважається, що виконавець передає організації, яка здійснює виробництво аудіовізуального твору, або продюсера аудіовізуального твору всі майнові права на виконання, якщо інше не передбачено договором. Проте, яким чином виконавець у такому випадку повного передання прав повинен отримати винагороду (і чи повинен узагалі), законодавець не розкриває. Для врегулювання цього питання важливим є, у тому числі, імплементація в законодавстві України положень Пекінського договору ВОІВ з аудіовізуальних виконань, як обґрунтовано нами в розділі III нижче.

В. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам відтворення (пряме і (або) опосередковане) своїх виконань, зафіксованих без їх згоди у фонограмі чи відеограмі, чи за їх згодою, але якщо відтворення здійснюється з іншою метою, ніж та, на яку вони дали свою згоду.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про авторське право й суміжні права» відтворення – це виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер.

Т.М. Вахонєва вважає, що відтворенням слід вважати створення копії не лише у формі, тотожній оригіналу, але й перетворення оригінальної форми в іншу за допомогою спеціальних технічних пристроїв [15]. Відтворенням також вважається розміщення творів у мережі Інтернет у вигляді, доступному для публічного використання [5].

Згідно з положенням пункту В частини 1 статті 39 Закону України «Про авторське право й суміжні права», право на відтворення поширюється лише на наступні випадки: по-перше, коли виконання було зафіксоване без згоди виконавця у фонограмі чи відеограмі; та, по-друге, коли виконання зафіксоване за згодою виконавця, але відтворення здійснюється з іншою метою, ніж та, на яку він дав свою згоду при фіксації.

Як вказують дослідники суміжних прав, це означає, що виконавець не вправі заборонити тиражування запису виконання особі, яка здійснює його з метою, передбаченою попередньо наданим їй дозволом на фіксацію цього виконання на матеріальній носій. Але якщо відтворення здійснюється з метою, яка не узгоджувалася під час фіксації виконання, воно потребує окремого дозволу виконавця [15].

У процесі створення аудіовізуального твору виконання може бути записане декілька разів для майбутнього вибору найбільш вдалого дубля. Такі дії (якщо здійснюється запис нового виконання тим же виконавцем того самого твору), на думку Т.М. Вахонєвої, повинні кваліфікуватися як запис виконання, а не відтворення, оскільки фактично відтворення є розмноженням матеріальних носіїв, на яких зафіксований запис одного і того самого виконання.

При цьому, якщо виконавець надав згоду на використання запису для аудіовізуального твору, то власне вибір запису (дубля), який сам виконавець

хотів би бачити у кінцевому результаті (у завершеному аудіовізуальному творі) та контекст, у якому буде використане таке виконання в майбутньому творі, не передбачаються як окремі пункти до погодження.

Г. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі, шляхом першого продажу або іншої передачі права власності у разі, коли вони при першій фіксації виконання не дали дозволу виробнику фонограми (виробнику відеограми) на її подальше відтворення.

У досліджуваному випадку розповсюдження передбачає можливість реалізації відповідного права за таких умов:

1) розповсюдження може здійснюватися лише у вигляді відчуження шляхом продажу, дарування або іншими шляхами, що передбачають перехід права власності;

2) відчуження оригіналу чи примірників запису стосується лише їх першого продажу чи інших випадків першої передачі права власності;

3) виконання повинно бути зафіксованим у фонограмі або відеограмі (відеозаписі);

4) відповідне право на розповсюдження можна реалізувати лише за умови, що не була використана встановлена законодавством презумпція права на розповсюдження, що виникає разом із переданням права на фіксацію та відтворення виконання виробникам фонограм (відеограм) (ч. 4 ст. 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права») [15].

Д. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам комерційний прокат, майновий найм своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі, якщо при фіксації не було їх згоди на комерційний прокат і майновий найм, навіть після розповсюдження виконань, здійснених виробником фонограми (відеограми) або за його дозволом.

Згідно з позицією Т.М. Вахонєвої, право на передання виконання у комерційний прокат або майновий найм може бути реалізоване саме виконавцем лише у тих випадках, коли воно не було автоматично передане

виробнику фонограми (відеограми) або виробнику аудіовізуального твору [15], або у тих випадках, коли це прямо передбачено договором між виконавцем та правоволодільцем аудіовізуального твору про передання майнових суміжних прав.

Е. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмах чи відеограмах, через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором, якщо при першій фіксації виконання не було їх згоди на такий вид розповсюдження.

З даного формулювання можна встановити, що таке розповсюдження передбачає можливість використання будь-яких способів і засобів окрім тих, що мають комерційне спрямування, як-то право на продаж тощо. Аудіовізуальний же твір, як правило, створюється з метою його подальшої комерціалізації, тому що, як мінімум, його створення вимагає значних затрат та праці багатьох осіб, тому для таких випадків дане право не може бути здійснене.

Окремо варто також приділити увагу правам малолітніх та неповнолітніх виконавців. Як впливає з положення статті 32 Цивільного кодексу України, неповнолітній виконавець наділений правом самостійно здійснювати особисті немайнові і майнові права інтелектуальної власності на виконання. Водночас унаслідок різного рівня розвитку дітей, а тому браку відповідних знань і вмінь, вони можуть бути ще не здатними самостійно укласти угоди, виступати як позивачі і відповідачі. По-друге, надана законодавцем можливість здійснювати права на результати інтелектуальної діяльності не передбачає ніяким чином можливості вступити у правовідносини на етапі створення виконання, адже результату інтелектуальної діяльності ще немає. Зміст пункту 2 частини 1 статті 32 ЦК ставить під сумнів самостійне укладення угод щодо створення виконання неповнолітніми [19]. Тому цілком законним і виправданим є укладення відповідних договорів в інтересах неповнолітніх їх батьками чи

піклувальниками. Це посилить позицію захисту прав інтелектуальної власності дітей-виконавців [20].

Отже, досліджуючи майнові суміжні права виконавців у рамках аудіовізуального твору, варто наголосити на їхні такі особливості:

По-перше, передання майнових суміжних прав виконавців у такому випадку, незалежно від підстав, матиме на меті створення цілісного аудіовізуального твору.

По-друге, як і щодо майнових суміжних прав виконавців загалом, природа майнових суміжних прав виконавців у рамках аудіовізуального твору полягає у тому, щоб дозволяти або забороняти особам, які не є правоволодільцями, здійснювати певні дії, окреслені у статті 39 Закону України «Про авторське право й суміжні права». Відповідно, здійснення майнових суміжних прав виконавців можливе лише через надання дозволу або заборони вчинення різноманітних дій щодо такого виконання.

По-третє, майнові суміжні права виконавців, у тому числі у рамках аудіовізуального твору, є значним чином відмінними від майнових прав автора. Зокрема, авторові, крім виключного права дозволяти або забороняти використовувати свій твір, належить право самому його використовувати. У виконавців такого права бути не може. Пояснити це можна тим, що виконавцеві (особливо це стосується виконавців-артистів, які беруть участь у створенні аудіовізуального твору) самим використовувати «виконання» як об'єкт права, немає практичної можливості [10]. Виконання, що є частиною цілісного аудіовізуального твору і опирається на контекст, таким аудіовізуальним твором сформований, може бути сприйняте лише в його рамках.

По-четверте, майнові суміжні права виконавців мають здатність до автоматичного переходу від первісних правоволодільців до інших суб'єктів суміжних прав. За загальним правилом артист-виконавець передає майнові права, що належать йому, особі, яка буде доводити аудіовізуальний твір до широкого загалу. У цей час, як правило, майнові права артистів-виконавців передаються продюсерові. Законом України «Про авторське право і суміжні

права» чітко визначається, що у випадку, коли виконання використовується в аудіовізуальному творі, вважається, що виконавець передає організації, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, або продюсерів аудіовізуального твору всі майнові права на виконання, якщо інше не передбачено договором (частина 3 статті 39). Таке положення цілком логічно, оскільки відокремити виконання артиста в аудіовізуальному творі неможливо ні в правовому, ні у фізичному змістах [10].

По-п'яте, деякі з майнових суміжних прав виконавців, що передбачені статтею 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права», не матимуть реалізації у рамках аудіовізуального твору. Зокрема, це стосується виключного права дозволяти чи забороняти іншим особам публічне сповіщення своїх незафіксованих виконань (прямий ефір).

По-шосте, виконавці здійснюють свої права за умови дотримання ними прав авторів виконуваних творів та інших суб'єктів авторського права [3]. Таким чином, для здійснення прав на виконання необхідно мати дозволи на використання кожного самостійного об'єкта авторського права (твору), що виконується.

По-сьоме, права малолітніх та неповнолітніх виконавців повинні здійснюватися їхніми законними представниками – батьками чи опікунами або піклувальниками відповідно.

1.3. Здійснення майнових суміжних прав правоволодільцями на фонограму як об'єкт у складі аудіовізуального твору

Закон України «Про авторське право і суміжні права» визначає фонограму як звукозапис на відповідному носії (магнітній стрічці чи магнітному диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків, крім звуків у формі запису, що входить до аудіовізуального твору; як вихідний матеріал для виготовлення її примірників (копій) [3]. На відміну від аудіовізуального твору, фонограма містить лише звукові елементи, тоді як аудіовізуальний твір – звукові та зображувальні.

У статті 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права» закріплюються такий невичерпний перелік майнових прав виробників фонограм і виробників відеограм: виключне право на використання своїх фонограм, відеограм, а також

а) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам відтворення (пряме і (або) опосередковане) своїх фонограм і відеограм у будь-якій формі і будь-яким способом;

б) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам розповсюдження серед публіки фонограм, відеограм та їх примірників шляхом першого продажу або іншої передачі права власності;

в) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам комерційний прокат фонограм, відеограм і їх примірників, навіть після їх розповсюдження, здійсненого виробником фонограми чи відеограми або за їх дозволом;

г) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам публічне сповіщення фонограм, відеограм та їх примірників через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором;

д) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам будь-яку видозміну своїх фонограм, відеограм;

е) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам ввезення на митну територію України фонограм, відеограм та їх примірників з метою їх поширення серед публіки [3].

Важливим аспектом досліджуваної проблематики є визначення правовласника фонограми. Виробником фонограми (первинним правовласником) законодавство визначає фізичну або юридичну особу, яка взяла на себе ініціативу та несе відповідальність за перший звукозапис виконання або будь-яких звуків. Тобто, оскільки першу фіксацію може здійснити звукорежисер, орендар студії звукозапису або за договором між творцями фонограми відповідні права на неї одразу переходять до продюсера, фактично особи, яка здійснила лише фінансування процесу виготовлення

фонограми, то саме такі особи будуть вважатися виробниками. Відповідно, якщо фонограма створювалася спеціально для подальшого її використання в аудіовізуальному творі, то з великою ймовірністю саме правовласник такого аудіовізуального твору вважатиметься її виробником. Прикладом такої фонограми є, зокрема, звукозаписи акторського виконання.

Однак, поширеним є також інший варіант, коли в аудіовізуальному творі використовується фонограма, що уже є записана (наприклад, це стосується виконання музичних творів за допомогою гри на музичних інструментів та/або співу).

Пропонуємо розглянути сутність майнових суміжних прав виробників фонограм, що комплексно закріплені у невичерпних переліках ст. 453 Цивільного кодексу України та ст. 40 Закону України «Про авторське право та суміжні права», на предмет їх здійснення у рамках аудіовізуального твору.

А. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам відтворення (пряме і (або) опосередковане) своїх фонограм у будь-якій формі і будь-яким способом.

Оскільки право відтворювати фонограму є виключним майновим правом виробника такої фонограми, то будь-які особи, які бажають її таким чином використати, зобов'язані з таким виробником (або організацією, яка здійснює його майнові права) укласти договір щодо її використання.

У випадку з відтворенням фонограми у складі аудіовізуального твору даний договір повинен вказувати на це.

Б. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам розповсюдження серед публіки фонограм та їх примірників шляхом першого продажу або іншої передачі права власності;

В. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам комерційний прокат фонограм і їх примірників, навіть після їх розповсюдження, здійсненого виробником фонограми чи відеограми або за їх дозволом та

Е. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам ввезення на митну територію України фонограм та їх примірників з метою їх поширення серед публіки.

Ці права не матимуть реалізації у випадку здійснення майнових суміжних прав на фонограму у складі аудіовізуального твору. Метою отримання майнових суміжних прав на фонограму у нашому випадку є не виготовлення її примірників, їх розповсюдження серед публіки, комерційний прокат чи ввезення на митну територію України, а створення нового аудіовізуального твору. Такий аудіовізуальний твір також буде представлений у примірниках, однак варто зауважити, що їх розповсюдження, комерційний прокат та ввезення на митну територію України не матиме нічого спільного з аналогічними діями щодо фонограми, яка входить до складу такого аудіовізуального твору. Причиною цього є той факт, що фонограма, яка ввійшла до складу аудіовізуального твору, не буде виділятися в його рамках як самостійний об'єкт суміжних прав, хоча може паралельно існувати як такий об'єкт поза парадигмою такого твору.

Г. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам публічне сповіщення фонограм та їх примірників через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором.

Таке право так само не матиме реалізації у випадку здійснення майнових суміжних прав на фонограму у складі аудіовізуального твору, адже здійснення для такої мети не передбачає публічне сповіщення фонограм та їх примірників вказаним способом.

Д. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам будь-яку видозміну своїх фонограм.

Видозміна фонограм часто є необхідною для їх подальшого використання у рамках аудіовізуального твору. У такому випадку видозміна фонограми як майнове суміжне право повинна бути передбачена договором між особами, які

бажають її таким чином використати, та виробником (або організацією, яка здійснює його майнові права).

Досліджуючи майнові суміжні права виробників фонограм у рамках аудіовізуального твору, варто наголосити на їхні наступні особливості:

1) Фонограма як об'єкт суміжних прав здебільшого має похідний характер у відношенні до об'єктів авторського права та цілком залежить від прав авторів на створені ними твори, щодо яких здійснюється звукозапис. Основою фонограми у більшості випадків є будь-який музичний твір, який створений композитором і може бути текстовим чи безтекстовим[12]. Поряд з тим, деякі фонограми є звукозаписами звуків, які не є результатом творчої діяльності людини, наприклад, звуки природи. Такі фонограми, відповідно, матимуть непохідний характер.

2) Фонограма не може існувати без матеріального носія, на якому вона є зафіксованою. Відповідно, для використання фонограми (у тому числі у складі аудіовізуального твору) необхідно володіти її примірником, що означає отримати його у правоволодільця або виготовити самостійно.

3) Фонограма є якісно новою формою фіксації звуків, змістом якої є виконання й авторські твори. Таким чином, закріплені законодавством правомочності виробників фонограм, поширюють свою дію тільки на форму фіксації і не поширюються на її зміст (виконання й авторські твори).

Разом із тим, як зазначає Н. Яркіна у дослідженні суміжних прав, оскільки зміст фонограми є самостійним об'єктом охорони, використання форми потребує окремого дозволу на використання змісту. Такий дозвіл може бути наданий лише суб'єктом авторських прав і виконавцем. У зв'язку з цим необхідно чітко розмежовувати відповідні об'єкти охорони. Дозвіл на використання твору та (або) виконання, наданий автором і виконавцем, не включає дозволу здійснювати використання їх запису, а дозвіл здійснювати використання запису не передбачає одночасного дозволу на використання твору і виконання, що зафіксовані на цьому записі [13]. Фонограма як об'єкт

суміжних прав при визначенні основних її характеристик повинна розглядатися як сукупність технічних та юридичних компонентів [12].

Таким чином, для використання фонограми (у тому числі для аудіовізуального твору) необхідно мати дозволи на використання кожного самостійного об'єкта авторського права та суміжних прав, тобто не лише фонограми як нової форми фіксації звуків, а й авторського твору, виконання відповідно.

4) Не виділяється як окремий об'єкт суміжних прав (фонограма) звуки у формі запису, що входить до аудіовізуального твору. На нашу думку, це пов'язано з тим, що внаслідок складності аудіовізуального твору як сукупності різних об'єктів права інтелектуальної власності, поєднаних через творчість, суцільний звукозапис у його складі не має практичної цінності сам по собі, окрім як для цілей такого аудіовізуального твору. Окрім того, найчастіше здійснюється поєднання різноманітних звукових рядів, внаслідок чого виокремлення кожної фонограми стає неможливим.

Таким чином, суцільна фонограма, що є звукорядом аудіовізуального твору, не виділяється як окремий об'єкт суміжних прав. Фонограма, що була вироблена до створення аудіовізуального твору, є самостійним об'єктом суміжних прав. Фонограма, що була створена для цілей аудіовізуального твору (наприклад, спеціально записане виконання музичного твору), може бути окремим об'єктом суміжних прав, оскільки може використовуватися поза межами аудіовізуального твору.

5) Дослідження процесу створення фонограми дозволяє виділити такі дії, що надають можливість фізичним чи юридичним особам отримати статус її виробника (правоволодільця):

- А) укладення договору із виконавцем (артистом); або
- Б) отримання дозволу автора на використання твору; або
- В) здійснення першої фіксації [12].

Для правомірного використання фонограми у складі аудіовізуального твору необхідно здійснити одну з таких дій.

б) Виробники фонограм повинні дотримуватися прав суб'єктів авторського права і виконавців [3]. Таким чином, якщо правовласники аудіовізуального твору є одночасно виробниками фонограм, що виробляються для цілей такого аудіовізуального твору, то їм необхідно отримати відповідні дозволи від правовласників таких об'єктів, як, наприклад, на використання музичного твору, текстового твору, виконання кожного з цих творів, виконання акторів тощо.

1.4. Проблематика здійснення майнових суміжних прав правоволодільцями на відеограму як об'єкт у складі аудіовізуального твору

Відеограма визначається Законом України «Про авторське право і суміжні права» як відеозапис на відповідному матеріальному носії (магнітній стрічці, магнітному диску, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких рухомих зображень (зі звуковим супроводом чи без нього), крім зображень у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору та як вихідний матеріал для виготовлення її копій [3].

Як бачимо, Закон України «Про авторське право і суміжні права» прямо передбачає, що зображення у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору, не може вважатися відеограмою.

Для початку варто відокремити поняття відеограми та аудіовізуального твору. Критерії їх розмежування є не такими очевидними, як щодо фонограми. А. Штефан виділяє такі відмінності як а) суб'єктний склад (до авторів аудіовізуального твору відносять режисера-постановника, автора сценарію і (або) текстів, діалогів, автора спеціально створеного для аудіовізуального твору музичного твору з текстом або без нього, художника-постановника, оператора-постановника, тоді як виробником відеограми визнається лише одна особа, яка взяла на себе ініціативу і несе відповідальність за перший відеозапис виконання або будь-яких рухомих зображень); б) ступінь творчої діяльності, що є високим у випадку аудіовізуального твору, тоді як виробництво відеограми часто є

фіксацією якогось дійства за допомогою відеотехніки з подальшим поєднанням найбільш вдалих або цікавих фрагментів [14].

Останньому критерію варто приділити більше уваги. Вимоги до рівня оригінальності відеограми не високі, зовсім не як щодо аудіовізуальних творів. Відповідно, відеограма не може вважатися ні об'єктом авторського права, ні видом аудіовізуального твору. У той же час, закон охороняє працю особи, що полягає у виготовленні такого відеоматеріалу, та визнає право такої особи на винагороду.

На нашу думку, позицію законодавця щодо неможливості виділення відеограму як окремого об'єкта суміжних прав у складі аудіовізуального твору варто трактувати лише щодо відеограм, які безпосередньо були вироблені для цілей такого майбутнього аудіовізуального твору. За аналогією з суцільною фонограмою у складі аудіовізуального твору, суцільна відеограма, що є відеорядом аудіовізуального твору, не має змісту поза його межами, а тому не може існувати як самостійний об'єкт суміжних прав. Це стосується і окремих відеограм (фрагментів або дублів), що створюються для цілей аудіовізуального твору.

Пропонуємо розглянути інший варіант, за якого відеограма була вироблена для інших цілей. Любительська відеозйомка є дуже поширеною, і найближчим часом тенденція її поширення буде лише зростати. Цьому сприяє, як доступність пристроїв для відеозйомки і засобів для подальшої обробки її результатів, так і можливість активно ділитися такими результатами в мережі Інтернет в обмін на соціальні кредити.

Любительська відеозйомка найчастіше не вирізняється творчою складовою, тому що її метою є безпосередня фіксація подій. Таким чином, вона не підпадатиме під категорію аудіовізуального твору, а існуватиме в правовому полі як відеограма. Хоча творець такої відеограми не є автором у розумінні права, однак, у нього як у виробника відеограми є усі ті майнові суміжні права, що закріплюються чинним законодавством.

За таких умов цілком ймовірною є ситуація, коли автор аудіовізуального твору бажає використати у такому творі відеограму, що на момент створення твору уже є виготовленою для іншої мети (наприклад, власного використання). До прикладу, така ситуація є цілком можливою у випадку створення документального фільму або фільму з елементами документалістики.

Відповідно для правомірного використання відеограми такому авторові необхідно забезпечити виконання усіх немайнових та майнових суміжних прав виробника відеограми, а фактичне використання відеограми у складі майбутнього аудіовізуального твору не буде можливим без договору між автором та виробником.

На цій основі ми можемо спостерігати неточність норми закону, що вказує на неможливість виокремлення відеограми як окремого об'єкта суміжних прав у складі аудіовізуального твору, якщо така відеограма була створена до створення аудіовізуального твору та з іншою метою, ніж створення аудіовізуального твору.

Таким чином, ми пропонуємо викласти визначення відеограми у статті 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» в такій редакції:

«Відеограма – відеозапис на відповідному матеріальному носії (магнітній стрічці, магнітному диску, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких рухомих зображень (із звуковим супроводом чи без нього), крім зображень у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору (якщо такий запис був здійснений з метою створення аудіовізуального твору). Відеограма є вихідним матеріалом для виготовлення її копій».

Розглядаючи випадок, коли відеограма є самостійним об'єктом майнових суміжних прав, хоча і входить до складу аудіовізуального твору, майнові суміжні права виробників відеограм, що комплексно закріплені у невичерпних переліках статті 453 Цивільного кодексу України та статті 40 Закону України «Про авторське право та суміжні права», здійснюватимуться за аналогією до майнових суміжних прав на фонограму.

РОЗДІЛ II.

Підстави і форми здійснення майнових суміжних прав на об'єкти, що містяться в аудіовізуальному творі, та виплата винагороди

2.1. Здійснення майнових суміжних прав на об'єкти, що містяться в аудіовізуальному творі, та виплата винагороди на підставі закону

Говорячи про здійснення майнових суміжних прав правоволодільцями, варто зазначити, що такі особи не обов'язково повинні здійснювати їх самотійно. Відповідно до статті 45 Закону України «Про авторське право і суміжні права» суб'єкти суміжних прав можуть здійснювати управління своїми майновими правами в такий спосіб:

- 1) особисто;
- 2) через свого повіреного;
- 3) через організацію колективного управління.

Особисте здійснення суміжних прав передбачає можливість реалізації будь-яких повноважень, що становлять зміст такого суміжного права в межах, встановлених законом. У деяких випадках згідно зі статтею 46 Закону України «Про авторське право і суміжні права» суб'єкт права також може доручити управління своїми майновими правами повіреному на підставі укладеного з ним договору доручення. Окрім цього, передбачається можливість управління майновими правами через організації колективного управління (ОКУ). Стаття 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» визначає термін «організація колективного управління» як організацію, що управляє на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав й не має на меті одержання прибутку.

Відповідно до статті 422 Цивільного кодексу України право інтелектуальної власності виникає (набувається) з підстав, встановлених Цивільним кодексом, іншим законом чи договором. Для виникнення і здійснення суміжних прав не вимагається виконання будь-яких формальностей як, наприклад, реєстрація. Моментом набуття майнових суміжних прав є

представлення творів шляхом акторської гри, декламації, співу, танцю (безпосереднє виконання) та фіксація на матеріальному носіїві звуків та зображень (фонограми чи відеограми відповідно), що дає можливість їх прослуховувати чи здійснювати перегляд. Фактично особа може здійснювати свої суміжні права, зокрема, майнові, з моменту їх набуття.

Положення статті 427 Цивільного кодексу України закріплює можливість передання майнових прав інтелектуальної власності іншим особам повністю або частково відповідно до закону або ж на умовах, які визначаються сторонами в договорі. Таким чином, здійснення майнових суміжних прав можливе на підставі закону (коли це прямо передбачене нормою) та на підставі договору (коли сторони самостійно узгоджують умови такого здійснення).

До групи здійснення майнових суміжних прав на підставі закону можна віднести такі випадки як автоматичне передання всіх майнових прав на виконання згідно з частиною 3. статті 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права», а саме щодо виконань, що використовуватимуться в аудіовізуальному творі, організації, яка здійснює виробництво аудіовізуального твору, або продюсера аудіовізуального твору, якщо інше не передбачено договором.

Якщо звернутися до Постанови Кабінету Міністрів від 18 січня 2003 року № 72 «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав», то вона передбачає лише виплату винагороди (роялті) «виконавцям за публічне сповіщення або ретрансляцію (повторне публічне сповіщення) виконань, зафіксованих в опублікованих без комерційної мети фонограмах і (або) відеограмах, за публічне сповіщення у прямому ефірі незафіксованих у фонограмах і (або) відеограмах виконань» [6].

Говорячи про вільне використання (використання виконань, фонограм, відеограм, їх фіксація, відтворення і доведення до загального відома без згоди виконавців, виробників фонограм, у випадках, передбачених статтями 21-25 Закону України «Про авторське право і суміжні права», щодо обмеження

майнових прав авторів літературних, художніх і наукових творів за умови задоволення умов, що перелічені у статті 42 цього Закону та з дотриманням особистих немайнових суміжних прав), а також використання фонограм і відеограм, опублікованих з комерційною метою (без згоди виробників, але з виплатою винагороди таким виробникам, згідно зі статтею 43 Закону України «Про авторське право і суміжні права»), то оскільки таке використання здійснюється третіми особами без жодної безпосередньої участі правоволодільця таких фонограм чи відеограм, то його ми не можемо вважати прямим здійсненням майнових суміжних прав.

Однак, якщо у випадку вільного використання мова йде саме про обмеження конкретних майнових суміжних прав задля деяких конкретно визначених цілей, то при використанні фонограм і відеограм, опублікованих з комерційною метою передбачається виплата винагороди, тому таке здійснення майнових суміжних прав можна назвати опосередкованим, що здійснюється за допомогою організації колективного управління.

2.2. Здійснення майнових суміжних прав на об'єкти, що містяться в аудіовізуальному творі, та виплата винагороди на підставі договору

Хоча виконавці та виробники фонограм і відеограм не вважаються авторами аудіовізуального твору, однак вони вносять значний вклад власною працею до загальної картини.

Глава 75 Цивільного кодексу України має на меті врегулювати відносини щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, основою яких є договірне їх передання. Стаття 1107 Цивільного кодексу України закріплює види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Такими договорами є:

- ☞ ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- ☞ ліцензійний договір;
- ☞ договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності;

☞ договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності;

☞ інший договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

На думку Т.М. Вахоневої, в процесі аналізу юридичної сутності відносин щодо реалізації суміжних прав та з урахуванням загальної природи договірних відносин і змісту загального та спеціального законодавства, яке регулює відносини інтелектуальної власності, можна дійти висновку, що розпорядження майновими суміжними правами може здійснюватися шляхом укладення таких видів договорів:

- 1) договір про передання (відчуження) виключних суміжних прав;
- 2) договір про видачу дозволу (ліцензії) на використання об'єкта суміжних прав;
- 3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта суміжних прав [16].

Пропонуємо розглянути окремо кожен із цих договорів на предмет здійснення за його допомогою майнових суміжних прав на об'єкти у складі аудіовізуального твору.

Договори про передання (відчуження) виключних суміжних прав

Саме договори про передання (відчуження) виключних суміжних прав найчастіше використовуються для отримання організацією, яка здійснює виробництво аудіовізуального твору, або продюсером аудіовізуального твору майнових суміжних прав на виконання.

Оскільки ні Цивільний кодекс України, ні спеціальне законодавство не здійснює регламентації порядку укладення договорів про відчуження виключних суміжних прав, тому правове регулювання здійснюється загальними положеннями Цивільного кодексу України щодо умов дійсності правочинів, зобов'язальних відносин, порядку укладення, зміни та розірвання договорів [16].

Для цього типу договорів можна виділити наступні ознаки:

☞ метою договору є перехід виключних суміжних прав від однієї особи до іншої, що здійснюється за волею правоволодільця. При цьому правонабувач має змогу використовувати об'єкт самому та розпоряджатися виключним правом на нього у повному обсязі в межах строків дії виключного права, встановлених законом;

☞ у первісного правоволодільця (відчужувача) виключне майнове суміжне право не зберігається;

☞ набувач виключного майнового права стає повноправним власником охоронюваного об'єкта, за винятком випадків можливості вільного використання об'єкта іншими особами чи обмеження прав власників «обтяжуючими» права виключними чи невиключними ліцензіями;

☞ набувач виключного права, за загальним правилом, стає правонаступником правоволодільця у майнових відносинах, що виникають з приводу охоронюваного об'єкта;

☞ набувач виключного права має право розпоряджатися виключним правом незалежно від вказівки на це в договорі;

☞ правовідносини, що виникають між правоволодільцем і набувачем виключного права, є зобов'язальними, а між набувачем та всіма іншими особами — абсолютними;

☞ сторонами договору залежно від об'єкта виключних прав можуть бути як фізичні, так і юридичні особи;

☞ відчуження виключного права може відбуватися як шляхом платного, так і безоплатного договору, при цьому законодавством закріплена презумпція платного договору [17].

У випадках, коли суміжні права випадках є похідними від авторських прав, то для розпорядження суміжними правами шляхом їх передання (відчуження) в деяких випадках необхідно попередньо укласти договір про набуття відповідних авторських прав. Наприклад, якщо автор надав виконавцю право на публічне виконання його творів, а набувач хоче отримати інші правомочності, що пов'язані із авторським правом, також, то такому набувачеві

не уникнути необхідності укладання договору з автором щодо таких правомочностей.

Істотною умовою договору про відчуження суміжних прав буде вважатися предмет договору, а саме такий обсяг майнових прав, що відчужуються у повному обсязі або частково. У разі відчуження майнових прав у повному обсязі, при визначенні предмета договору достатньо вказати про те, що передаються всі виключні майнові права. Якщо ж сторони мають намір здійснити часткове передання майнових суміжних прав, то в договорі необхідно зазначити перелік таких майнових прав, що підлягають відчуженню.

У цих випадках визначення предмета договору здійснюється шляхом зазначення конкретних способів використання об'єкта, які підлягають передачі. Так, у науці зазначається, що предмет договору про використання об'єктів суміжних прав складається із двох основних умов:

- 1) умова про об'єкт (виконавча діяльність, характеристики запису), та
- 2) умова про характер прав, що передаються за договором (спосіб використання) [18].

У будь-якому випадку перелік умов договору про відчуження виключних суміжних прав та їх зміст визначаються та узгоджуються сторонами на власний розсуд з урахуванням необхідного і доцільного в конкретному випадку регулювання. Спеціальне законодавство істотними умовами договору визнає розмір порядку виплати винагороди за відчуження виключного суміжного права у повному обсязі або його частини, строк дії договору та територію, на яку розповсюджуються передані права [16].

Договори про видачу дозволу (ліцензії) на використання об'єкта суміжних прав.

Цивільний кодекс України іменує такий договір ліцензійним і визначає (ч. 1 ст. 1109 Цивільного кодексу України), що за цим договором одна сторона, ліцензіар, надає другій стороні, ліцензіату, дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензію) на умовах, які визначаються за взаємною згодою сторін та з урахуванням чинного законодавства. При цьому, у

ч. 2 ст. 1109 Цивільного кодексу України закріплюється можливість укладення також субліцензійного договору, за яким ліцензіат надає третій особі (субліцензіату) субліцензію на використання об'єкта прав інтелектуальної власності. Законодавством обумовлено, що субліцензування є можливим лише за умови, якщо сторони прямо передбачили його у ліцензійному договорі. У такому разі усю відповідальність за дії субліцензіата буде нести ліцензіат перед ліцензіаром, якщо інше не встановлено ліцензійним договором.

Для ліцензійних договорів дослідники виділяють наступні спільні характерні ознаки:

☞ метою ліцензійного договору є набуття ліцензіатом певних прав інтелектуальної власності для їх подальшого використання у своїй, як правило, господарській діяльності;

☞ за ліцензійним договором виключне право не відчужується, а надається право використання об'єкта на певних умовах;

☞ за ліцензіаром зберігається виключне право, яке стає «обтяженим» ліцензійним договором;

☞ ліцензіат стає правоволодільцем на певних умовах у межах, встановлених договором, і боржником щодо ліцензіара;

☞ ліцензіат має право надавати набуті права іншим особам тільки у випадках, прямо передбачених договором, це право автоматично не надається при укладенні договору;

☞ істотними умовами ліцензійного договору є умови про характер прав, що передаються, способи використання, об'єкт, на якій надаються права, ціна (якщо договір є оплатним), строк дії договору тощо;

☞ за загальним правилом, ліцензійні договори є оплатними, однак можливе і укладення безоплатних договорів;

☞ за договором виключної ліцензії ліцензіат набуває тимчасову легальну монополію на певних умовах і межах, на відміну від набувача виключних прав за договором про відчуження виключного права [17].

Будь-який договір про видачу дозволу на використання об'єкта суміжних прав передбачає визначення виду ліцензії (які, згідно з положенням частини 3 статті 1108 Цивільного кодексу України, можуть бути виключними; одиничними; невиключними; будь-якого іншого виду, що не суперечить законодавству), окреслення сфери використання об'єктів суміжних прав, розміру, порядку і строків виплати плати за використання об'єкта тощо.

Правове регулювання ліцензійних договорів щодо видачі дозволу на використання об'єкта суміжних прав здійснюється загальними положеннями цивільного законодавства про правочини, зобов'язання та договори тощо. Крім цього, доцільно застосовувати принцип аналогії закону щодо регулювання ліцензійних договорів на передання суміжних прав нормами, які стосуються правового регулювання авторських договорів, що є різновидом ліцензійних договорів у авторських правовідносинах [16].

Істотними умовами ліцензійних договорів про видачу дозволу на використання суміжних прав є:

- 1) предмет договору;
- 2) розмір і порядок винагороди;
- 3) строк дії договору;
- 4) територія, на яку розповсюджуються передані права, тощо.

Договори про створення за замовленням і використання об'єкта суміжних прав.

Відповідно до частини 1 статті 1112 Цивільного кодексу України, договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності зобов'язує одну із сторін створити об'єкт права інтелектуальної власності відповідно до вимог другої сторони та в установленний строк. Договори про створення результатів інтелектуальної власності охоплюють тільки ті об'єкти, які створюються творчою працею людини, тому щодо об'єктів суміжних прав це стосується тільки виконавчої діяльності артистів [16].

Предметом договору про створення об'єкта за замовленням є майнові права на цей об'єкт, які повинні передаватися замовнику. Частина 2 статті 1112 Цивільного кодексу вказує, що договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності повинен визначати способи та умови використання цього об'єкта замовником, як, наприклад, використання такого об'єкта в аудіовізуальному творі.

Щодо здійснення прав малолітніх осіб, то на думку дослідниць Л.С. Нецької та О.М. Боржемської, залучення малолітньої дитини до творчої праці, зокрема, до виконавства доцільно врегульовувати цивільно-правовим договором належного виду. Укладати його мають батьки (або опікуни), а отже вони і передбачать у договорі ті умови, які найбільш вигідні для дитини, і контролюватимуть працю дитини, і захищатимуть її права. У такому цивільно-правовому договорі можуть бути вирішені питання про розподіл прав інтелектуальної власності, про винагороду за кожне конкретне виконання, про цивільно-правову відповідальність сторін, обов'язки батьків і наймача (наприклад, щодо супроводу малолітньої дитини в дорозі) тощо. Ніяких заборон щодо укладення подібних договорів законними представниками на користь малолітніх виконавців немає [20].

РОЗДІЛ III.

Перспективи здійснення правоволодільцями майнових суміжних прав на об'єкти у складі аудіовізуального твору в контексті положень Пекінського договору

26 червня 2012 року був парафований, а 28 квітня 2020 року офіційно набув чинності та вступив в силу Пекінський договір ВОІВ з аудіовізуальних виконань, який покликаний забезпечити більш чітку правову основу для міжнародного використання аудіовізуальних творів, як в традиційних засобах масової інформації, так і в цифрових мережах, і сприяти охороні прав виконавців від несанкціонованого використання їх виконань. Договір підписали 48 країн, Завершальний акт Договору - представники 122 країн, у тому числі й представник української делегації.

Як зазначає генеральний директор ВОІВ Френсіс Гаррі, актуальність цього міжнародного договору полягає у тому, що *багато акторів та інших виконавців із популярних серіалів і кінофільмів наймаються під конкретний проект і не мають ані прав на його частку, ані постійної зарплати чи гучної слави* [23]. Окрім того, аудіовізуальний контент також відомий як потужний засіб реклами товарів та послуг, таких як автомобілі, продукти харчування та напої, одяг та туризм [25], що також впливає на дохідність для правовласників такого контенту, однак не має позитивного впливу на гонорари виконавців.

Пекінський договір призваний адаптувати до реалій сучасної цифрової епохи режим охорони прав акторів, співаків, музикантів і танцівників на їх аудіовізуальні виконання, передбачений Римською конвенцією про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (1961 р.). Ці адаптовані положення, що враховують цифровий контекст, доповнюють положення Договору ВОІВ про виконання і фонограми (ДФ), який дозволив удосконалити систему охорони прав виконавців неаудіовізуальних творів і виробників фонограм. Щодо мети Пекінського договору, він має намір зміцнити майнові права кіноакторів та інших виконавців і забезпечити їм

додатковий прибуток від виконуваної роботи, що особливо цінне у зв'язку з негативними наслідками економічного спаду, викликаного пандемією COVID-19 на створення творів культури [22].

Основна новела Пекінського договору в тому, що він надає виконавцям можливість отримувати частку від доходів, що отримуються шляхом використання аудіовізуальної продукції. Крім того, виконавцям аудіовізуальних творів – теле- і кіноакторам, музикантам, танцівникам та іншим категоріям виконавців надаються чотири види майнових прав щодо їх виконань, записаних в аудіовізуальних записах, таких як кінофільми:

☞ право на відтворення (право дозволяти пряме або непряме відтворення виконань, записаних у аудіовізуальних записах, будь-яким чином та у будь-якій формі);

☞ право на поширення (право дозволяти доведення до загального відомості оригіналу та екземплярів виконань, записаних як аудіовізуальні записи, за допомогою продажу або інший передачі права власності);

☞ право на прокат (право дозволяти комерційний прокат для публіки оригіналу та екземплярів виконань, записаних в аудіовізуальних записах); і

☞ право на доведення до загального відома (право дозволяти доведення до загального відомості виконань, записаних в аудіовізуальних записах, по дротах або засобами бездротового зв'язку таким чином, щоб представники публіки могли здійснювати доступ до них з будь-якого місця та у будь-який час з їхнього власного вибору. Це право охоплює, зокрема, інтерактивне, на вимогу доведення до загальної інформації через Інтернет) [24].

Договір також надає виконавцям особисті немайнові права, а саме: право вимагати бути визнаним як виконавець (за винятком тих випадків, коли відсутність такого визнання продиктована способом використання виконання) та право заперечувати проти будь-якого спотворення чи іншої зміни, здатної завдати шкоди репутації виконавця, з належним урахуванням характеру аудіовізуальних записів.

Щодо передачі прав, то Договір передбачає, що Договірні сторони можуть передбачити у своєму національному законодавстві, що у разі, якщо виконавець висловив згоду на аудіовізуальний запис виконання, виключні права, згадані вище, передаються виробнику аудіовізуального запису (якщо тільки у договорі між виконавцем та виробником не сказано інше). Незалежно від такої передачі прав національним законодавством чи індивідуальними, колективними чи іншими угодами, виконавцю може бути надано право на отримання роялті або справедливої винагороди за будь-яке використання виконання, як це передбачено у Договорі.

В Основних положеннях та перевагах Пекінського договору щодо аудіовізуальних виконань наводяться такі переваги, як економічний розвиток, підвищення статусу виконавців аудіовізуальних творів та культурної різноманітності.

З точки зору економічного розвитку, Пекінський договір зобов'язує Договірні сторони забезпечити на своїй території повноцінну охорону правовласників, які є громадянами інших Договірних сторін, з тим щоб місцеві виробники та виконавці отримували матеріальну винагороду за екранний показ або доведення до загальної відомості іншим чином за кордоном їх фільмів, телесеріалів та інших аудіовізуальних продуктів. Договір сприятиме захисту прав виконавців від несанкціонованого використання їх виконань в аудіовізуальних продуктів, таких як телебачення, кінематограф та відео. Охорона аудіовізуальних виконань охоплюватиме всі нові аудіовізуальні ринки, у тому числі – мережу Інтернет [25].

Забезпечивши додаткові права та винагороду для виконавців у випадках міжнародного використання їх виконань, Пекінський договір зміцнить їх становище в аудіовізуальній промисловості. Зміцнення прав виконавців може призвести до створення та зміцнення організацій виконавців, а також організацій продюсерів, які є природними партнерами виконавців під час здійснення ними прав на використання фільмів та іншого аудіовізуального контенту. Розвиток системи цих представницьких організацій створить більш

сприятливе середовище для соціального діалогу між артистами та продюсерами, що в зрештою сприятиме зміцненню кінематографічного та аудіовізуального секторів [25]. Як наслідок – підвищення професійного статусу акторів та інших виконавців та покращення умов їх роботи.

Щодо охорони культури, фольклору та культурної різноманітності, то оскільки кінематограф є не лише самостійною формою мистецтва, але і прекрасним засобом розповсюдження інших виразів творчості та культурної самобутності, то за допомогою виконань у складі аудіовізуальних творів літературні, музичні та інші твори (незалежно від того, до якої культури вони належать) можуть стати зрозумілими аудиторії. Саме розширення культурної різноманітності вважається великою цінністю у сучасному цивілізованому світі та, безперечно, є основою для мирного міжнародного співіснування.

Таким чином, можна виділити наступні переваги інтеграції положень Пекінського договору в чинне українське законодавство:

- ☞ міжнародний імідж держави, що зважає на тенденції розвитку системи прав інтелектуальної власності;

- ☞ адаптація прав виконавців до нинішньої цифрової епохи та врівноваження балансу доходів виконавців, що вносять свій вклад у створення аудіовізуального твору, і правовласників таких творів;

- ☞ освоєння нових ринків аудіовізуального контенту, зокрема – мережі Інтернет;

- ☞ підвищення статусу виконавця, сприяння покращенню умов його роботи;

- ☞ зближення зі світовою культурною різноманітністю.

Однак, у той же час, можна виділити і негативні наслідки впровадження нових прав виконавців згідно з Пекінським договором, а саме:

- ☞ ускладнення процесу взаємодії виконавця та правоволодільця майбутнього аудіовізуального твору на етапі узгодження умов співпраці;

зростання затрат на виготовлення аудіовізуального твору внаслідок більших видатків на юридичну допомогу та виплат більших винагород виконавцям;

обхід прав виконавців організацією, яка здійснює виробництво аудіовізуального твору, або продюсером аудіовізуального твору, що може бути не помічене виконавцем внаслідок невисокої правової культури серед населення.

Тим не менш, підписання Пекінського договору Україною несе в собі більше перспектив, ніж недоліків, що дозволить цифровому простору стати одним з основних каналів монетизації аудіовізуальних творів та покращити становище виконавців.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження, що викладене в цій роботі, можуть бути узагальнені наступним чином.

Аудіовізуальний твір технічно складають такі компоненти як відео- та аудіоряд. Аудіовізуальний твір часто також включає виконання інших творів (акторського виконання ролі, що передбачена сценарієм; виконання музичного твору тощо). Музичні твори також часто супроводжують аудіовізуальний твір; не лише ті, що виконані в самому кадрі, а й у якості звукового супроводу до візуального відеоряду. Тому, згідно з чинним законодавством України можемо виділити такі об'єкти суміжних прав у складі аудіовізуального твору:

- ∞ виконання літературних, драматичних, музичних, музично-драматичних, хореографічних, фольклорних та інших творів;
- ∞ фонограми (звукозаписи на відповідних носіях (магнітній стрічці чи магнітному диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків, крім звуків у формі запису, що входить до аудіовізуального твору).

Природа майнових суміжних прав виконавців у рамках аудіовізуального твору полягає у тому, щоб дозволяти або забороняти особам, які не є правоволодільцями, здійснювати певні дії, окреслені у статті 39 Закону України «Про авторське право й суміжні права». Здійснення майнових суміжних прав виконавців можливе лише через надання дозволу або заборони вчинення різноманітних дій щодо такого виконання. Виконавці здійснюють свої права за умови дотримання ними прав авторів виконуваних творів та інших суб'єктів авторського права. Також майнові суміжні права виконавців, у тому числі у рамках аудіовізуального твору, є відмінними від майнових прав автора у випадку можливості дозволяти або забороняти використовувати свій твір. Окрім того, деякі з майнових суміжних прав виконавців, що передбачені статтею 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права», не матимуть реалізації у рамках аудіовізуального твору. Зокрема, це стосується виключного

права дозволяти чи забороняти іншим особам публічне сповіщення своїх незафіксованих виконань (прямий ефір). Щодо прав малолітніх та неповнолітніх виконавців, то вони повинні здійснюватися їхніми законними представниками – батьками чи опікунами або піклувальниками відповідно.

Фонограма як об'єкт суміжних прав здебільшого має похідний характер у відношенні до об'єктів авторського права та цілком залежить від прав авторів на створені ними твори, щодо яких здійснюється звукозапис, однак, в окремих випадках може також бути непохідною (якщо є записом звуків, які не є результатом творчої діяльності людини). Для використання фонограми у складі аудіовізуального твору необхідно володіти її примірником та мати дозволи на використання кожного самостійного об'єкта авторського права та суміжних прав, тобто не лише фонограми як нової форми фіксації звуків, а й авторського твору, виконання відповідно. Якщо правовласники аудіовізуального твору є одночасно виробниками фонограм, що виробляються для цілей такого аудіовізуального твору, то їм необхідно отримати відповідні дозволи від правовласників таких об'єктів, як, наприклад, на використання музичного твору, текстового твору, виконання кожного з цих творів, виконання акторів тощо. Фонограма, що є звукозаписом аудіовізуального твору, не виділяється як окремий об'єкт суміжних прав. Фонограма, що була вироблена до створення аудіовізуального твору, є самостійним об'єктом суміжних прав. Фонограма, що була створена для цілей аудіовізуального твору (наприклад, спеціально записане виконання музичного твору), може бути окремим об'єктом суміжних прав, оскільки може використовуватися поза межами аудіовізуального твору.

Наразі Закон України «Про авторське право і суміжні права» прямо передбачає, що зображення у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору, не може вважатися відеограмою. На нашу думку, таку позицію законодавця щодо неможливості виділення відеограму як окремого об'єкта суміжних прав у складі аудіовізуального твору варто трактувати лише щодо відеограм, які безпосередньо були вироблені для цілей такого майбутнього аудіовізуального твору. У той же час, для правомірного використання

відеограми, що на момент створення твору уже є виготовленою для іншої мети (наприклад, власного використання), правовласникові аудіовізуального твору необхідно забезпечити виконання усіх немайнових та майнових суміжних прав виробника відеограми, а фактичне використання відеограми у складі майбутнього аудіовізуального твору не буде можливим без договору між автором та виробником. На цій основі ми можемо спостерігати неточність норми закону, що вказує на неможливість виокремлення відеограми як окремого об'єкта суміжних прав у складі аудіовізуального твору, якщо така відеограма була створена до створення аудіовізуального твору та з іншою метою, ніж створення аудіовізуального твору, а тому пропонуємо уточнити таке визначення наступним чином:

«Відеограма – відеозапис на відповідному матеріальному носії (магнітній стрічці, магнітному диску, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких рухомих зображень (із звуковим супроводом чи без нього), крім зображень у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору (якщо такий запис був здійснений з метою створення аудіовізуального твору). Відеограма є вихідним матеріалом для виготовлення її копій».

Суб'єкти суміжних прав можуть здійснювати управління своїми майновими правами особисто, через свого повіреного або через організацію колективного управління. Здійснення майнових суміжних прав можливе на підставі закону (коли це прямо передбачене нормою) та на підставі договору (коли сторони самостійно узгоджують умови такого здійснення).

На підставі закону майнові суміжні права здійснюються, зокрема, у випадку автоматичного передання всіх майнових прав на виконання згідно ч. 3. ст. 39, а саме щодо виконань, що використовуватимуться в аудіовізуальному творі, організації, яка здійснює виробництво аудіовізуального твору, або продюсера аудіовізуального твору, якщо інше не передбачено договором.

Розпорядження майновими суміжними правами може здійснюватися шляхом укладення таких видів договорів як договір про передання (відчуження) виключних суміжних прав; договір про видачу дозволу (ліцензії)

на використання об'єкта суміжних прав; договір про створення за замовленням і використання об'єкта суміжних прав.

Чинне законодавство з приводу здійснення майнових суміжних прав має перспективи до розвитку та вдосконалення. Зокрема, Пекінський договір ВОІВ з аудіовізуальних виконань, який 28 квітня 2020 року офіційно набув чинності та вступив в силу, призваний адаптувати до реалій сучасної цифрової епохи режим охорони прав акторів, співаків, музикантів і танцівників на їх аудіовізуальні виконання, передбачений Римською конвенцією про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (1961 р.). Основна новела Пекінського договору в тому, що він надає виконавцям можливість отримувати частку від доходів, що отримуються шляхом використання аудіовізуальної продукції. Пекінський договір гарантує переваги, серед яких позитивний вплив на економічний розвиток, підвищення статусу виконавців аудіовізуальних творів та культурної різноманітності, що також є актуальними для нашої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_763#Text (Дата звернення 25.04.2022).
2. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (Дата звернення 25.04.2022).
3. Закон України № 3792-ХІІ від 23.12.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (Дата звернення: 28.04.2022).
4. Закон України № 3759-ХІІ від 21.12.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text> (Дата звернення: 28.04.2022).
5. Оглядовий лист Вищого господарського суду України від 14.01.2002 р. No 01-8/31. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v8_31600-02#Text (Дата звернення: 28.04.2022).
6. Постанова Кабінету Міністрів від 18 січня 2003 р. №72. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-2003-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 28.04.2022).
7. Жилинкова Е. Сложное произведение – новый термин. *Юридична практика*. 2008. № 21(543). URL: <http://pravo.ua/-article.php?id=100094601> (Дата звернення: 28.04.2022).
8. Ульянова Г.О. Складні та складені твори як об'єкт правовідносин інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. № 4. URL: <http://apdp.in.ua/v58/69.pdf> (Дата звернення: 28.04.2022).
9. Рекун В.А. Адміністративна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності на виконання художніх творів. *Право і суспільство*. №6-2/2013. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Pis_2013_6.2_57.pdf (Дата звернення: 28.04.2022).

10. Смирнов А.І. Місце артистів-виконавців у колі учасників створення аудіовізуального твору. *Наукові записки. Серія: Право*. 2019. № 6. URL: https://www.cuspu.edu.ua/images/nauk_zapiski/pravo/6_2019/34-37.pdf (Дата звернення: 28.04.2022).

11. Єліферов О.Б. Встановлення елементів змісту та форми передач (програм) організацій мовлення при проведенні судової експертизи. URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/krise_2013_58\(1\)_52.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/krise_2013_58(1)_52.pdf) (Дата звернення 25.04.2022).

12. Вахонєва Т. Фонограми як об'єкти права інтелектуальної власності. *Цивільне право*. 2011. № 11. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2011/11_2011.pdf#page=60 (Дата звернення: 28.04.2022).

13. Яркіна, Н. Є. Суміжні права в авторському праві. Дисертація кандидата юридичних наук. Харків, 2000.

14. Штефан А.С. Авторське право і суміжні права: особливості правової охорони, здійснення та захисту. URL: <http://ndiiv.org.ua/Files2/Monogr.avtor.%20pravo%20i%20sumiz.%20prava.pdf> (Дата звернення 25.04.2022).

15. Вахонєва Т.М. Юридичний зміст майнових прав виконавців як суб'єктів суміжних прав за законодавством України. *Держава і право*. №60. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/dip_2013_60_39.pdf Дата звернення 25.04.2022).

16. Вахонєва Т. Договори про передачу суміжних прав. *Юридична Україна*. 2013. № 4. С. 34-39. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/urykr_2013_4_9.pdf (Дата звернення: 28.04.2022).

17. Рузакова О.А. Система договоров о создании результатов интеллектуальной деятельности и распоряжении исключительными правами : дис. ... канд. юрид. наук. Москва. 2007. С. 280-281.

18. Степанова А.В. Интеллектуальные права как совокупность имущественных и личных неимущественных прав : дис. ... канд. юрид. наук. Волгоград, 2006. С. 111.

19. Цивільне право України: підручник / Д.В. Боброва, О.В. Дзера, А.С. Довгерт, В.М. Коссаk, Н.С. Кузнєцова. Київ.: Юрінком Інтер, 1999. 784 с.

20. Нецька Л.С., Боржемська О.М. Договір про створення виконання малолітніми та неповнолітніми особами: трудовий чи цивільно-правовий? Вісник Академії адвокатури України. 2012. № 3(25). С. 224-228. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vaau_2012_3_51.pdf (Дата звернення: 28.04.2022).

21. Вийванко О. Сутність та правова природа обмеження прав правовласника в системі авторського та суміжних прав. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 4(28). С. 66-71. URL: <http://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/download/1298/1344> (Дата звернення: 28.04.2022).

22. Симонян Ю.Ю. Пекінський договір з аудіовізуальних виконань та застосування його норм у законодавстві України. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/15183/%d0%a1%d0%b8%d0%bc%d0%be%d0%bd%d1%8f%d0%bd%20%d0%ae.%d0%ae..pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Дата звернення: 28.04.2022)

23. Андрущук Г. Набув чинності Пекінський договір ВОІВ з аудіовізуальних творів. URL: <https://jur-gazeta.com/golovna/nabuv-chinnosti-pekinskiy-dogovir-voiv-z-audiovizualnih-vikonan.html> (Дата звернення: 28.04.2022)

24. Summary of the Beijing Treaty on Audiovisual Performances (2012). URL: https://www.wipo.int/treaties/en/ip/beijing/summary_beijing.html (Дата звернення: 28.04.2022)

25. Main Provisions and Benefits of the Beijing Treaty on Audiovisual Performances (2012). URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_beijing_flyer.pdf (Дата звернення: 28.04.2022)

26. Україна підписала Пекінський договір про аудіовізуальні виконання. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/67615_ukrana-pdpisala-peknskiy-dogovr-pro-audovzualn-vikonannya (Дата звернення: 28.04.2022)